

Αθήνα, 25 Ιουνίου 2024

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον Υπουργό Εσωτερικών

Θέμα: «Εκλογικό δικαίωμα ατόμων υπό δικαστική συμπαράσταση»

I. Με προηγούμενη ερώτησή μας (αριθ. Πρωτ. 3337/21.2.2024) προς του αρμόδιους Υπουργούς Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, θέσαμε τα ζητήματα του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης, την ανάγκη μεταρρύθμισής του και ιδίως το ζήτημα του εκλογικού δικαιώματος των πολιτών που τελούν σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης. Ο κ. Υπουργός Δικαιοσύνης απάντησε (αριθ. Πρωτ. 72/13.3.2024) δίδοντας ενημέρωση με στοιχεία και κοινοποιώντας τις προθέσεις του Υπουργείου του. Από την πλευρά ωστόσο του Υπ. Εσωτερικών, παρ' ότι μάλιστα το ζήτημα ήταν ζέον λόγω ευρωεκλογών, δεν υπήρξε μέχρι σήμερα καμία απάντηση.

II. Με την υπ' αριθ. Πρωτ. 3337/21.2.2024 Ερώτησή μας ρωτούσαμε (22 βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ.) την κ. Υπουργό Εσωτερικών:

«Σύμφωνα με το άρθρ. 51 § 3 εδ. β' του Συντάγματος ο νόμος μπορεί να στερήσει το εκλογικό δικαίωμα για «ανικανότητα δικαιοπραξίας» ενώ η εκλογική νομοθεσία (άρ. 5 § 1 περ. α' ΠΔ 26/2012) ορίζει ότι στερούνται του δικαιώματος του εκλέγειν όλοι «όσοι βρίσκονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση και για όσο χρόνο διαρκεί αυτή». Παράλληλα, σύμφωνα με το ν. 4255/2014, άρθ. 1 § 1 «Η εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ..., διενεργείται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία από τους πολίτες που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4, 5 και 6 του Π.Δ. 26/2012». Τέλος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 13 του ΠΔ 26/2012 για τη διαγραφή λόγω στέρσης του δικαιώματος του εκλέγειν «Το Υπουργείο Εσωτερικών μεριμνά για την καταχώριση στους εκλογικούς καταλόγους σχετικών ενδείξεων για τους στερηθέντες του εκλογικού δικαιώματος ...» ενώ «... τα Πρωτοδικεία στέλνουν στις αρχές κάθε διμήνου στο Υπουργείο Εσωτερικών καταστάσεις με όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την αναγνώριση των εκλογέων αυτών στους εκλογικούς καταλόγους και γνωστοποιούν την άρση των σχετικών συνεπειών λόγω ανάκλησης των οικείων αποφάσεων ή λήξης των ποινών».

Στην Ελλάδα, με βάση τα παραπάνω, ισχύει το σύστημα της αυτόματης απώλειας της δικαιοπρακτικής ικανότητας λόγω θέσης ενός προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση. Ακολούθως επέρχεται αυτόματα στέρση του εκλογικού δικαιώματος χωρίς δηλ. να μεσολαβεί κάποια ειδικότερη διαδικασία αξιολόγησης της ικανότητας του ατόμου ούτε να ακολουθεί κάποια νεότερη δικαστική απόφαση. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση κάποιες χώρες δεν αφαιρούν το δικαίωμα του εκλέγειν ενώ σε πολλές ακόμα χώρες το πρόσωπο που έχει τεθεί σε καθεστώς κηδεμονίας/δικαστικής συμπαράστασης για να στερηθεί το δικαίωμα του εκλέγειν πρέπει να υπάρξει ξεχωριστή δικαστική απόφαση. Σε κάποιες χώρες μάλιστα (π.χ. Γερμανία) η θέση του προσώπου σε επιτροπεία δεν συνεπάγεται καν στέρση της δικαιοπρακτικής του ικανότητας.

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται μεγάλη κινητικότητα στις νομοθεσίες των ευρωπαϊκών χωρών για την άρση της αυτόματης αφαίρεσης του εκλογικού δικαιώματος, την ύπαρξη ατομικής αξιολόγησης και την παροχή εγγυήσεων στο πρόσωπο μέσω ξεχωριστής δικαστικής απόφασης. (βλ. Ευρωπαϊκή και Κοινωνική Επιτροπή / εισηγήτης Kr. Pater, Τα πραγματικά δικαιώματα ψήφου στις ευρωεκλογές των ατόμων με αναπηρίες, 2019, σελ. 14 επ.). Ήδη άλλωστε στο «Νομοθετικό ψήφισμα της 3ης Μαΐου 2022 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ορίζεται (Παράρτημα – άρθρο 4 § 1) ότι « Κάθε πολίτης της Ένωσης ..., συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, ανεξαρτήτως της δικαιοπρακτικής ικανότητάς του, έχει δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ...».

Εξάλλου και η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αν και ξεκινά από τη θέση ότι μόνο οι πολίτες οι οποίοι μπορούν να εκτιμήσουν τις συνέπειες των αποφάσεών τους και να λαμβάνουν συνειδητές και συνετές αποφάσεις πρέπει να συμμετέχουν στις δημόσιες υποθέσεις, θέτει ως ελάχιστη απαίτηση για τη στέρηση του εκλογικού δικαιώματος την ύπαρξη εξατομικευμένου ελέγχου και τον αυστηρό δικαστικό έλεγχο. Αντίθετα η αδιάκριτη αφαίρεση του εκλογικού δικαιώματος όσων τίθενται σε δικαστική συμπαράσταση, λόγω ύπαρξης ψυχικής διαταραχής, που την καθιστά αναγκαία, παραβιάζει το άρθρο 3 του 1ου Πρόσθ. Πρωτοκόλλου (δικαίωμα ελεύθερων εκλογών) της ΕΣΔΑ (βλ. Marinon κατά Βουλγαρίας της 15.02.2022, Strøbye και Rosenlind κατά Δανίας της 02.02.2021, Caamaño Valle κατά Ισπανίας της 11.05.2021 Alajos Kiss κ. Ουγγαρίας, 20.5.2010.

Ήδη, άλλωστε, το Ψήφισμα της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης [Res 2155 (2017) § 7.2.1] έχει ζητήσει την αποσύνδεση του δικαιώματος ψήφου από τη δικαιοπρακτική ικανότητα και την πλήρη δικαστική συμπαράσταση. Τέλος το 2010 Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. στη μελέτη του για «το δικαίωμα πολιτικής συμμετοχής των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας και των ατόμων με νοητική αναπηρία» είχε καταλήξει ότι «είναι ανάγκη να τροποποιηθεί η συναφής νομοθεσία ορισμένων συμβαλλομένων κρατών προκειμένου να επιτευχθεί συμμόρφωση προς τα πρότυπα της σύμβασης για τα δικαιώματα των ΑμεΑ.»

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η ελληνική νομοθεσία για τη δικαστική συμπαράσταση και την αυτόματη στέρηση του δικαιώματος του εκλέγειν, βρίσκεται σε αντίθεση τόσο με την Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ όσο και με την ΕΣΔΑ. Καθώς και οι δύο αυτές Συμβάσεις διαθέτουν υπερνομοθετική ισχύ, είναι προφανές ότι η εθνική νομοθεσία *χρήζει άμεσης αναθεώρησης*».

Επειδή από τα παραπάνω συνάγεται ότι η νομοθεσία της χώρας μας, με την αυτόματη στέρηση του εκλογικού δικαιώματος των συμπαραστατούμενων, δεν είναι συμβατή με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ και την ΕΣΔΑ

Επειδή το ζήτημα της συμμετοχής στην εκλογική διαδικασία των υπό δικαστική συμπαράσταση προσώπων είναι εξαιρετικά σημαντικό για τη δημοκρατική διαδικασία των εκλογών (για το εθνική ή το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο).

Ερωτάται ο αρμόδιος Υπουργός

1. Πόσα άτομα στερήθηκαν το εκλογικό τους δικαίωμα, δηλ. αφαιρέθηκαν από τους εκλογικούς καταλόγους, λόγω θέσης του σε καθεστώς πλήρους δικαστικής συμπαράστασης τα τελευταία πέντε (5) έτη (2019 -2024), με αναφορά κατ' έτος.
2. Πόσα άτομα συνολικά, παρ' ότι έχουν την ελληνική ιθαγένεια και τη νόμιμη ηλικία, δεν διαθέτουν το δικαίωμα του εκλέγειν, λόγω υπαγωγής τους σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης.
3. Προτίθεται η Κυβέρνηση να αναλάβει νομοθετική πρωτοβουλία για την αναθεώρηση της αυτόματης στέρησης του εκλογικού δικαιώματος των προσώπων που τίθενται σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης;

Οι ερωτώντες Βουλευτές

Ξανθόπουλος Θεόφιλος

Αυλωνίτης Αλέξανδρος

Βέττα Καλλιόπη

Γαβρήλος Γιώργος

Δούρου Ειρήνη

Θρασκιά Ουρανία

Κασιμάτη Νίνα

Μάλαμα Κυριακή

Μπάρκας Κώστας

Νοτοπούλου Κατερίνα

Παπαηλιού Γεώργιος

Παππάς Πέτρος

Πούλου Γιώτα

Σαρακιώτης Ιωάννης

Χρηστίδου Ραλλία

Ψυχογιός Γιώργος